

Sestra pamětnice

Autor: Jana Svobodová

Mojí sestrou pamětnicí se stala moje prateta Marie Svobodová (rozená Holá, ročník 1947), švagrová mého dědy, která většinu svého profesního života strávila v domově důchodců v Proseči u Pošné. Domov se nachází v prostorách zdejšího zámku.

Tetu si pamatuji jako energickou ženu, která mi dokáže na vše odpovědět, vždy je usměvavá, milá, ochotná komukoliv pomoci a nesmírně pracovitá. Tyto vlastnosti má dodnes.

S manželem bydlí v malé vesnici Zahrádce, v domku, s dnes už malým hospodářstvím. I přes pokročilý věk jsou oba manželé samostatní a soběstační, mají psa a ochočeného kozla, kteří spolu sdílí dvorek. Dodnes chovají králíky, slepice a včely, jejich velkým koníčkem je zahradničení a pěstování ovoce a zeleniny.

Co tě vedlo k výběru profese sestry?

„Víš, já jsem vždycky chtěla dělat s dětma, odjakživa jo? Odjakživa, já jsem vlastně chtěla na učitelku do mateřské školky. Jenomže, někdo napsal dopis, že maminka chodí každou neděli do kostela, tak mi napsali, že nemůžu dělat s dětma. Tak mi poslali přihlášku do Písku. Byla jsem tam já a Zdena. C. z Pacova, přijely jsme poslední (k přijímacímu řízení pozn. aut.). A oni se mě zeptali, jestli chci dělat všeobecnou, nebo dětskou. Já jsem jim řekla, že je mi to jedno, hlavně abych se tam dostala, abych mohla pracovat. A oni mi řekli, že na všeobecnou je to obsazený, tak půjdete na dětskou. Já povídám, tak je to bezvadný. Tak mi dali rozebrat jednu větu z Českého jazyka, tak jsem jí rozebrala. A teď přišlo na matiku a zeptali se mě, jak je velký Rudolfovo číslo a já povídám 3,14. To si pamatuju do teďka. A když jsem maturovala Janičko, to bylo to samý – no tak mi rozeberte větu z českého jazyka, tak jsem jí rozebrala. A to jsme ještě psaly písemky z češtiny a z ruštiny. Tak to bylo jakž takž, že jo. Ale dopadlo to všechno dobře.“

V jakém roce jsi maturovala?

„V šedesátém šestém. No tam jsem šla v 62. a maturovala jsem v 66. To byla čtyřletá škola!“

A chtěla jsi se vzdělávat i dál?

„No, chtěla jsem jít – takhle, chtěla jsem jít původně ještě dál, jako na porodní asistentku, jenže jsem se tam nedostala.“

Byl o to velký zájem?

„No, velké zájem o to byl, tak jsem od toho upustila. Tak vlastně já jsem že jo, vdala jsem se a pak jsem pracovala v Kamenici u dětí (Dětský domov Kamenice nad Lipou pozn. aut.) v dětském domově. A pak jsem dělala chvíli v Těchobuzi.“ (Ústav sociální péče pro mentálně postižené pozn. aut.)“

Tam už byl tehdy ústav pro mentálně postižené?

„Jo to byl už ústav tehdy, a pak jsem nastoupila do Proseče (domov pro seniory pozn. aut.), tam jsem šla po dětech, to už jsme měli oba kluky. Tam byl tehdy Nemrava (ředitel pozn. aut.), že shánějí ještě sestry. To tam byla tehdy Alena. T., Jitka J. a já, to jsme byly jediný tři civilky, jinak tam byly řádové sestřičky.“

A byly řádové sestřičky šikovné?

Teta uznale přikyvuje.

A dělaly sesterskou práci, nebo ošetřovatelskou?

„Všechno dělaly. Tam byla vrchní tehdy, Milena se jmenovala (taky řádová sestra pozn. aut.).“

Měly taky SZŠ, nebo je vzdělával řád?

„Takhle, ta Milena asi jo, ta měla. Ale ty ostatní víš, to už nevím. Ta Milena byla vlastně vrchní toho našeho ansámblu. A ty sestřičky tam uklízely, v prádelně byla jedna, na oddělení byly dvě, tam byly dvě, no asi osm jich tam bylo člověče.“

Jakou jste měly pracovní dobu? Taky jste dělaly dvanácti hodinové směny, nebo jste to měly jinak?

„Tehdy jo.“

I ty, když jsi začala pracovat jako vrchní?

„No ze začátku jo, to jsem dělala i noční, protože nás tam bylo málo.“

Měla jsi třeba později osmi hodinovou pracovní dobu jako vrchní?

„No, takhle. Dělala jsem jako ostatní. Prostě soboty neděle, prostě se jelo furt. A potom, to chtěli abych šla do Brna.“

Proč do Brna? Chtěli tě přeložit pracovně?

„Ne přeložit, ale abych ještě šla dál jako jo?“

Do školy myslíš?

„Jo.“

Jo takhle, takže chtěli, aby ses dovzdělala, protože jsi vrchní?

„Jo, takhle.“

Ve kterém roce jsi začala pracovat jako vrchní sestra?

„To mi povídej holka, to už je tak dávno. Počkej, dědo pojd' sem (počítají s dědou pozn. aut.). No tak 1973, to byli kluci malý. A byla jsem tam až do důchodu. Když jsem tam nastoupila, to bylo na jaře, byly jsme tam tři civilky a ty sestry řádový měly odejít. A sestřičky pak šly na podzim pryč. No holka my jsme v tom domově zkusili. Tam věčně nešla elektrika! Párkrát se zablejsklo a nešla elektrika, nešli světla, lidi chodili. Lidi se báli, povídám nebojte se, já se bojím taky. Nebo jednou v noci – přišel ředitel. V ponožkách, boty držel v ruce. Na kontrolu, jestli nespím! To víš, já mu dala, já se ho nebála. S nim jsme zkusily... Ale já jsem se s nim vždycky domluvila, on díky mě udělal zdravotní školu. Tu musel mít, aby tam mohl dělat ředitele.“ (je ředitelem dodnes pozn. aut.)

A řádové sestřičky musely odejít kvůli režimu?

„No asi taky a víš byly přestárly. Byly všechny v důchodovém věku, jen ta Milena byla mladá, jinak ty všechny byly už v důchodu. A oni někde přesidlovali, to byly domovy, kde byly tyhle sestry. Milena byla na tom Lomci, tam jsme za ní byli ještě a jinak byly v Broumově vid', všechny ostatní. A oni byly hrozně obětavý. To byly tak obětavý ženský! Oni vždycky přišly, víš ráno (teta mluví o noční ze soboty na neděli pozn. aut.) a já povídám sestřičky, máte to všechno hotový. A oni – vy jste to všechno udělala? Jo lidi jsou oblečený na mši, máte to tady napastovaný, naleštěný. Milena mi vždycky říkala – a kdy ste to dělala? No v noci. To víš já sem lítala celou noc jako blázen a povídám – nikdo mi tu nesmíte z pokoje ven! (smích) A to jsme Jano dělaly všechno, myly okna, všechno.“

Mše byly v zařízení, nebo jste chodili někam mimo domov?

„Ne, to byla kaple tam, vždycky přijel kněz. Tam jezdil jeden z Pošný a Potom z Pacova Cízler.“

Kolik jste měli klientů?

„Počkej, asi 72, no tak nějak, kolem 70. A to bylo jedno patro a dolní patro. Ležící, chodící, pomíchaný to bylo. Hodně tam bylo ležáků, hodně jako. A prostě, já jsem měla ty lidi ráda. Taky nezapomenu, to nezapomenu, nějaká pani byla špatná, že umře víš. Já jsem měla noční a ona mi povídá sestřičko, já se tak bojím. Já povídám, čeho? Já povídám nebojte se, co by ste umírala. A bylo. Za ruku jsem jí držela. A to taky nezapomenu, jezdili jsme na semináře a jednou na tom semináři ten doktor Kašparů (psychiatr pozn. aut.) povídal – nikdy jsem se smrti nebál, až když jsem začal jezdit do Proseče. Když jsem to viděl. Nebo jednou jsme volaly sanitu, jedna pani byla špatná, tak jí odvezli a za půl hodiny jí přivezli zpátky! Na přejezdu v Leskovicích se otočili a jeli zpátky. Ten doktor mi povídá – ona asi umře, já nevím, co s ní mám dělat. Tak mu povídám, víte co, dejte mi jí tady na pokoj a pani ještě žila kolik let. On to byl takovej mladej doktor.“

Pracovala jsi někdy mimo zdravotnictví?

„Ne, já jsem vlastně původně chtěla jít do mateřský školy na učitelku, jenomže někdo žejo. Chodíme do kostela, nemůžu vychovávat děti. Ve škole jsme v prváku chodily do továrny, to se jmenovalo Elektropřístroj. Tam jsme dělaly pojistky a já jsem tam dávala do té pojistky takový sklíčko a to perko. Moje prstíčky, já jsem to měla tak rozpíchaný... V druháku jsme teprve dělaly pomocnice. Uklízely jsme, vytíraly jsme, rozvázely jsme jídlo. Ve třetáku jsme teprve k něčemu přišly. A ve čtvrtáku jsme maturovaly. A teď zjistili, že nás neučili léky! Před maturitou. Tak do nás nahustili víš, s tím jsem šla k maturitě (smích). Ale měla jsem štěstí, to se maturovalo z češtiny, z ruštiny a potom, no z pediatrie jako dětská sestra. A z čeho ještě, no jistě z praxe. Já jsem jako dětská sestra maturovala v jeslích.“

Bála jsi se píchat do těch malinkých ručiček na odběr? Když jsem viděla sestřičky na praxi na nedonošeneckém (IMP) oddělení, tak klobouk dolů!

„A já ti něco řeknu Jano, tehdy se jehly ještě vyváběly! Stříkačky, jehly do toho se to nandalo a vyvábělo se to, to nebyly na jedno použití. A to byly kůly! A já jsem šla prvně píchat na kojencích, byla tam ta co nás učila ve škole, Romanová myslím. Jsme měly sešit a tam jsme měly kolik těch úkonů musíme udělat, to nebylo jednoduchý. A ona povídá (učitelka pozn. aut.) - no tak půjdeme píchat. Já povídám no, tak půjdem. To víš děti jak to viděli, to bylo prosklený, tak to všechno řvalo. A já povídám, víte co, já jsem ještě nepíchala, tak mi to předvedete. Oni nás to učili ve škole na tej prdelce takhle (ukazuje jak si vyměřovala místo vpichu). Já povídám, no tak mi to předvedete a ona – to já píchat nebudu, já tu jsem... No tak teda jó no a udělala ksicht. (smích) To víš že se jí to ucpalo, já povídám no vidíte to, pak řeknete že je to jednoduchý, ono to jednoduchý není.“

Vždyť tak to má být, učitel ti to má vysvětlit, ukázat a pak ty můžeš provádět výkon.

„Já jsem se nebála, já jsem jí to hned vrazila, povídám a teď mi to předvedete. To víš do té prdelky malý, Jano, já myslela, že se zblázním tehdy. A to jsme měly ten sešit a tam jsme musely mít kolikrát jsme výkon dělaly.“

Procházela jsi v rámci praxe i jiná oddělení v nemocnici?

„Celej špitál. Chirurgie, ortopedie, dětský, kojence, mléčná kuchyňka, tam se dělaly ty jídla jo, dětem. Hele, celej špitál jsem musela projít. A jednou, to víš já jsem se bála, já jsem se tak bála, že někdo zemře. To bylo na jednom pokoji nějaká pani víš a on tam byl doktor takovej hodnej, mladej byl a já jsem se tam motala jako jo prostě, že bych utekla (smích). On mi povídá

- sestři, pojd'te sem. Co potřebujete pane doktore – budem dělat umělý dýchání, já budu dělat masáž srdce vy z úst do úst a tak jsme se střídali. A zachránili jsme jí. A to byl takovej dobrej doktor, on vždycky říkal – musíte ty žákyně ke všemu brát, aby se to naučily, jinak se to nenaučejí. A jednou to jsme jely z Pacova se Sveřepou, naboural se tam nějaký kluk na kole u Louže. No to víš, já zvědavá co se tam děje tam byla fronta aut, tak tam jdu a on tam byl Pomeják (lékař) tehdá. On mi povídá sestři pojd'te sem – co potřebujete? Budeme dělat umělý dechání, no tak jo, tak jsme dělali umělý dýchání. Rozdejchali jsme ho.“

Měl štěstí, že jsi se tam objevila.

„No, zvědavá ženská, že jo (smích). Stála tam fronta aut, nemohli jsme jet, tak jsem se šla podívat a Pomeják hned, pojd'te sem. Masáž srdce a dýchání z úst do úst a už to jelo.“

Máš nějakou perličku z praxe?

„Podívej se jako, já jsem tady vopíchala celou Zahrádku (název vesnice kde bydlí pozn. aut.). (smích) No doktor napsal nějaký injekce a já jsem jim to chodila píchat podle toho. (teta jmenuje rodiny, kam chodila aplikovat injekce)

Taková mobilní péče. Ty jsi vlastně nepracovala pro obvodního lékaře, ale v domově, kdo ti dával ordinace, nebo si to s tebou domlouvali sousedi?

„No to byl ještě Pudík, tam jezdil do zámku (domov v Proseči pozn. aut.). On měl na středisku obvod, tak jim předepsal injekce nějaký a já jim to chodila píchat, aby nemuseli jezdit do Pacova na středisko, nebo k nim doktor kvůli injekci. (do Zahrádky nikdy nejezdil autobus, později vznikla zastávka, která je cca kilometr do prudkého kopce pozn. aut.) No a to jsem ještě chodila panu K. píchat inzulín 3x denně, to není tak dávno. A to mi povídá Alena. T. (sestřička) – nebud' hloupá, všechno si to piš a doktorka ti to proplatí. Tak jsem si to psala. Jenomže pani doktorka potom řekla, tam byl nějaký vnuk, že mu to může píchat on. Tak jeden měsíc mi proplatili...“

Co tě motivovalo zůstat skoro celý život v jedné práci a nevyhořet? Bavila tě práce se staršími lidmi? Zajímalo by mě jak se ti to povedlo?

„Hrozně! Podívej se, tady za jedno jiná možnost nebyla tenkrát a druhá věc to dojíždění. Já jsem vlastně začínala v Těchobuzi. To sem chodila do Pacova pěšky (cca 5 km pozn. aut.) a teprve z Pacova autobusem.“

... „Tak strašně ráda, já vždycky jsem ženskéjm říkala, ženský povídejte mi, když jste byly mladý, jak za váma chodili klucí. Víš a voni hned – sestřičko! My jsme se tak nasmály (smích). To jsou takový chvíle Janičko, nezapomenutelný, já jsem si vždycky s těma lidma tak povídala. A to vždycky Alena T. (civilní sestra, kolegyně pozn. aut.) - Marjánko, máš tady dole telefon. Tam byl jeden telefon na celým baráku, tak jsem tam letěla a Alena mi povídá – tady máš udělaný kafe.“

Myslela si, že tě „vysvobodila“?

„Jo. Já povídám ty Aleno, ty seš taková můra.“ (smích)

Takže ti vlastně nevadilo, že jsi od dětí přešla k důchodcům?

„Ne, vůbec ne. Podívej se, já jsem si s těma dětma v Kamenici tak hrála, válela jsem se s nima po zemi. To taky nezapomenu. A ten dětskej domov je tam pořád, v tej Kamenici. V tej Těchobuzi už není a to bylo pro dospělý.“

Ale byli duší děti vid'?

(smích)

„Ale oni to byli pacholci. Oni chodili teda do práce, oni museli bejt zaměstnaný víš. V létě chodili do statku pracovat a v zimě chodili do lesa. Oni museli pracovat, aby byli vytížený, jinak se to rvalo! Holka, to bylo hrozný, tam se jeden na druhýho špatně podíval a už se to rvalo. Tam to bylo na nervy. Já si pamatuju, to tam tehdy dělal ten Faktor ředitele a on šel ňák nahoru a ted' ten jeden kluk mu dal facku. Řediteli! A von, no neříkal nic. Já jsem tam takhle stála, takhle jsem se smála (ukazuje jak si zakrývala ústa a směje se). Povídám si, hajzle, dobře ti tak... (smích) To víš měli na to papíry. To člověk už zažil, pěšky do Pacova tehdy...“

Takže potom cesta pěšky do Proseče byla pohoda vid'? (cca 2km pozn. aut.)

„Já jsem jezdila na kole taky.“

Vlastně do Proseče už jste mohli jezdit ráno s tatškou, nebo jste měli jinou pracovní dobu? (manžel pracoval jako údržbář ve stejném domově pozn. aut.)

„To jsme jezdili na šestou a tatka v půl třetí domu. A potom když jsme vyhořeli, tak jsme byli v Pošný ve škole vid'?“ (zámek v roce 1991 vyhořel)

Přestěhovali domov do školy, než se zámek opraví?

„Někdo byl ve škole, taky jsme rozvázeli do Humpolce, V Obořišti, někdo na plicním a někdo v Onšově. Kde bylo místo.“

Jak dlouho se zámek opravoval?

„Rok já myslím. V červenci jak je ten svátek Husa a v roce 1992 na vánoce to bylo hotový. Dělal tam ve dne v noci. To byl ten svátek, my jsme byli támhle na vohýnku s klukama a přišli jsme domu, to si pamatuju jako kdyby to bylo včera Janičko. Přišli jsme domu, lehli jsme si, ted' přišli klucí (synové pozn. aut.) a Petr povídá – ty mamko, asi hoří zámek. Já povídám Petře, co to kecáš za blbosti. No tam je ohromná záře. Já jsem měla noční košili, na to jsem si vzala teplákovou soupravu a jeli jsme do Proseče. Tam bylo hasičů z Pacova, z Pelhřimova a dobrovolný hasiči. Ted' voni nás odtud honili, to tam byl ještě ten Sylva Drbalů (hasič pozn. aut.), říkal – ženský jděte odtud, nebo to na vás spadne. My jsme vynášeli jejich věci, Jano, to si nedovedeš představit co se tam tehdy dělo. Ted' jsme to všechno vynosili Janičko, to jsi neviděla. Těch hadrů vid', to jsem vrchní už nedělala. A vrchní mi říkala – Svobodko, ty si pamatuješ jejich čísla (každý klient měl označené věci svým číslem pozn. aut.). Já povídám, ty seš pitomá, ty si to nepamatuješ? Tak jsme to rovnali venku.“

Byl někdo zraněný?

„Ne, nikdo.“

Jaké bylo finanční ohodnocení? Bylo lepší než třeba v porovnání s dělnicí?

„To asi jo. Ale podívej se, já jsem každýho obřečela. Víš, jsem ty lidi měla ráda, já jsem je vyvezla ven, víš, když bylo hezky, na vozejk. Povídám a deme ven – tak jo. Jednou taky, to byla ženská, kam ty se na ní hrabeš (ukazuje na manžela pozn. aut.), ona byla velká. To tam byli ty klucí ňák, ty vojáci. Já povídám klucí, dáte mi jí na vozejk a pojedeme ven. Ty bláho, dáme jí na vozejk, najednou se otevrou dveře, přišla k pani návštěva. A povídají – vy s nima chodíte ven? Povídám no to víte že jo, myslíte, že je tady necháme ležet?“

... Hele to ještě byly zálohy Janičko, tehdy (navázaly jsme na zaměstnání v Těchobuzi). Já jsem jela z práce a vždycky zálohu jsem uložila v Pacově a z toho jsme si koupili první auto. Trabanta, toho si ještě pamatuješ ne? (nepamatuji)

Jsi v kontaktu s někým ze SZŠ?

„S tou kamarádkou z Prachatic. To si voláme, nebo jsme se sešli i když byl tatínek tvůj v nemocnici (Hospic sv. Jana N. Neumanna Prachatice pozn. aut.) v Prachaticích. Janičko to bylo suprový, protože já jsem si povídala na recepci s tou sestřičkou a povídám, mám tady sraz s jednou kolegyní ze zdrávky. A ona mi povídá – a to se poznáte? Já povídám no to víte že jo. Hele, v pěti minutách tam byla a už to jelo. Šli jsme si na kafe, popovídaly jsme si, pak jsem se tam vrátila k tat'kovi, popovídala jsem si s ním a jeli jsme domů.“

(... Mluvíme o propastném rozdílu v péči v Pelhřimovské nemocnici a v Hospici sv. Jana N. Neumanna Prachaticích, teta vzpomíná na svojí maminku, když byla v Pelhřimovské nemocnici hospitalizovaná a má slzy v očích...)

„Když byla maminka v nemocnici a byla na tom áru, voni jí tam nic neudělali. Já jsem tam přišla, ona nevyčištěný zuby, nevotočená, nepřevlečená, nic! To bylo strašný. Já jsem tam na ně došla a povídám, až přijedu příště, maminka bude v pořádku a jak nebude, budu si na Vás stěžovat! To tam byla tehdy se mnou Tereza (vnučka pozn. aut.). Terezka mi povídá, ty babi, tys jim tam tak vyčinila. Jaruna (tety sestra pozn. aut.) tam taky jezdila, to bylo maminko, maminko. Já povídám Jaruno, proč jí nepomůžeš, proč jí neumeješ, neučešeš, nevyčistíš zuby, neotočíš, nepodložíš? Tohleto my jsme všechno dělaly v zámku, dyť Jaruna taky dělala v domově, v Obořišti, to už je let... Tohleto Janičko, na to já nikdy nezapomenu, nikdy ne a jsem ochotná každému pomoci, každému, ať je to kdokoliv, tak bych mu pomohla. Podívej, tady když tehdy ten Áda se oběsil. Tak sem přišla N. (sousedka pozn. aut.) vid', to jsme zrovna malovali. Přišla a povídá, pani Svobodová pojd'te k nám, já povídám co se stalo? No pojd'te k nám! To ještě nebyla tahle rychlá (ZZS pozn. aut.), volali doktora. Já jsem mu dělala ještě umělý dýchání, masáž srdce. Sundaly jsme ho (s manželem pozn. aut.). Pak přijeli policajti vyslechat, museli jsme s nima do Pošný na obec, tady nikdo neměl psací stroj. Tohleto, to už bych nechtěla zažívat! To jsou takový momenty, na který nezapomeneš. Já jim říkám, proč jste ho nedali do Jihlavy (psychiatrická léčebna pozn. aut.), oni by ho přeléčili a bylo by to – no co by tomu řekli lidi... Já jsem potom kolik nocí nemohla spát.“

Byl v Proseči ještě nějaký zdravotnický personál kromě vás sester a řádových sester?

„Ne, jenom my tři civilky a řádovky.“

A když řádové sestry odešly do důchodu?

„To tam byli ty vojáci, když se obrátil režim. Jako civilní.“

Proč si vlastně skončila jako vrchní sestra?

„Chtěli, abych vstoupila do strany, abych chodila na ten VUML. Tomu se říkalo večerní škola marxismu a leninismu. Já povídám, helejte se, dejte mi pokoj, protože já to dělat už nebudu. To tam tehdy dělal ten Růžek řiditele vid', na OÚNZu (okresní ústav národního zdraví pozn. aut.), tam jsem jezdila na ty schůze taky. Tak von byl jako dobrej, vždycky jsme se domluvili. Ale ten Bouchner co tam dělal, ten držel a Růžek vždycky říkal – musíme těm holkám dát peníze, to nejde. Bouchner byl ekonom, ten seděl na penězích, to každéj ekonom, že jo.“

Kdy jsi šla do důchodu?

„Měla jsem jít v sedmapadesáti a to se pak nastavovali ty měsíce a šla jsem až v padesáti osmi.“

Jakou jsi měla ve škole uniformu?

„No to byly ty starý uniformy, akorát jsme neměly odznak, ale měly jsme všechno. Tak v prvním ročníku jsme chodili do toho Elektropřístroje, aby jsme poznaly práci dělníků. Mě to jako nevadilo jo (smích). V druháku jsme uklízely v nemocnici, měly jsme takový pruhatý zástěry jako pomocnice. Ve třetáku jsme teprve měly uniformy, to už jsme fasovaly ve škole a ve čtvrtáku jsme maturovaly.“

A po maturitě jste hned dostaly odznaky?

„Jak se tomu říkalo, diplomová slavnost? A tam jsme dostaly ten odznak a ty odznaky byly vlastně jako diplom. Na tom bylo SZP, střední zdravotnickej pracovník. Vidiš, to byly ještě uniformy starý, tam byly připínací límečky naškrobený. A ty čepce, to jsme si někdy dělali i ze čtvrtky.“

Teto, děkuju za rozhovor!

„No nemáš za co Janičko.“

Fakt, že je teta ochotná pomoci komukoliv můžu potvrdit. Dobrý příklad je, že když jezdila do práce a měla v Pacově asi hodinu prostoj mezi autobusovými spoji, chodila s mojí babičkou do továrny (DUP pozn. aut.) a tam jí pomáhala s dělnickou prací u pecí, a pomáhala i její kolegyni, aby jí to nebylo líto.